

Bērnu ar drudzi novērtēšanas un palīdzības meklēšanas paradumi vecākiem Latvijā: vai pastāv “drudža fobija”?

Dita Gaidule-Logina^{1,2}, Urzula Nora Urbāne^{2,3,4}, Mareks Marčuks⁵,
Madara Katvare⁵, Jana Pavāre^{2,4}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Tālākizglītības fakultāte, Latvija

² Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Doktorantūras nodaļa, Latvija

⁴ Rīgas Stradiņa universitāte, Pediatrijas katedra, Latvija

⁵ Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas fakultāte, Latvija

Ievads. Drudzis ir viens no biežākajiem iemesliem, kādēļ vecāki ar bērnu vēršas pēc palīdzības pie ārsta un steidzas uz neatliekamās medicīniskās palīdzības nodaļu (NMPN) slimnīcā. Tikai 5–15% gadījumu drudža iemesls bērniem ir smaga bakteriāla infekcija, pārējos gadījumos to izraisa pašlimītējošas vīrusu infekcijas. Termins “drudža fobija” pirmo reizi tika lietots 1980. gadā (Schmitt, 1980) apzīmējot bailes, ko vecāki izjūt, kad bērnam ir paaugstināta temperatūra. Pastāvot šīm bailēm, tiek pārmērīgi lietoti pretdrudža medikamenti, kā arī nekavējoties meklēta ārsta palīdzība. Starptautiskās rekomendācijās vecākiem tiek ieteikts izvērtēt bērna pašsajūtu un temperatūru mazinošus medikamentus lietot tikai tad, ja viņš jūtas slikti un izjūt diskomfortu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izpētīt, kādi ir bērnu ar drudzi novērtēšanas un palīdzības meklēšanas paradumi vecākiem Latvijā, vai mūsu sabiedrībā vēl aizvien eksistē “drudža fobija”. Pētījumā nejausināti iekļauti pacienti un viņu vecāki, kuri 2017. gadā vērsās BKUS NMPN ar sūdzībām par drudzi bērnam. Datu vākšanai tika izmantotas anketas ar daudzatzbilžu variantiem un kvalitatīvās intervijas. Anketu datu statistiskai apstrādei tika izmantota programma SPSS Statistics. Intervijas tika ierakstītas un datu analīzei pārrakstītas Excel programmā.

Rezultāti. Pētījumā iekļauti un intervēti 76 bērnu vecumā no 2 mēnešiem līdz 17 gadiem vecāki. Papildus izvērsta kvalitatīvā intervijā tika aptaujāti 33 vecāki. Lielākā daļa vecāku (37 jeb 51,4%) uzskata, ka ļoti augsts temperatūras pacēlums ir sākot no 39 °C, bet ir arī vecāki (10 jeb 13,9%), kuri domā, ka ļoti augsts temperatūras pacēlums ir jau 38 °C. 94,5% (n = 69) vecāki uzskata, ka eksistē bīstams temperatūras pacēlums. Vairākums (44 jeb 60,3%) domā, ka paaugstināta temperatūra norāda uz bīstamu un nopietnu saslimšanu. Tikai daļa (20 jeb 27,4%) uzskata, ka papildus jābūt vēl citiem simptomiem. Lielākā daļa (52 jeb 71,2%) vecāku jūtas drošāk, atrodoties stacionārā. Medicīnisko palīdzību jau pirmajās 24 stundās meklēja 39 (54,2%) vecāki, no tiem 7 (9,7%) jau pirmajās sešās stundās. Lielākā daļa vecāku (34 jeb 50%) temperatūru pazeminošus līdzekļus dod pie 38 °C, bet ir arī vecāki (8 jeb 11,8%), kuri medikamentus lieto temperatūras intervālā 37,5–37,9 °C. Kvalitatīvās intervijās vecāki savus uzskatus varēja paust brīvā formā. Tajās izvirzījās četras galvenās tēmas.

1. Pārāk liela atbildības sajūta, ka vecākiem kaut kas jā dara, obligāti jāsamazina temperatūra: “Temperatūru mērām ik 20 minūtes. Ja augstāk, tad ik 10–15 minūtes visu dienu. Pēc tam jau reizi stundā.”

2. Bail no drudža izraisītām sekām organismam: “Letāls iznākums. Efekts uz smadzenēm, sirdi,” “Strauji pasliktinās imunitāte. Orgāniem, smadzenēm tas ir bīstami. Var sadegt, atrofēties.”

3. Bailes un atbildības sajūta veicina medikamentu un citu drudzi mazinošu līdzekļu nekontrolētu lietošanu: “Ietīt aukstā dvielī, atgērbt, nosmērēt ar šņabi. Var likt arī aukstā vannā.”

4. Brīdī, kad bērnam ir augsta temperatūra, vecāki izsaka vajadzību ne tikai pēc medicīniska, bet arī emocionāla medicīnas darbinieku atbalsta.

Secinājumi. Latvijas sabiedrībā vecākiem vēl aizvien eksistē drudža fobija. Galvenais kritērijs prettemperatūras līdzekļu lietošanai ir konstatētais temperatūras mērījums, nevis bērna pašsajūta. Vecākiem ir tendence meklēt medicīnisko palīdzību ļoti agrīnā slimības stadijā. Lai mazinātu bailes no drudža un veicinātu vecāku spēju vairāk pievērst uzmanību papildu simptomiem un bērna vispārējā stāvokļa izvērtējumam, ir nepieciešams papildu izglītojošais darbs no medikū puses.

Pētījums izstrādāts valsts pētījumu programmā “Biomedicīna sabiedrības veselībai (BIOMEDICINE)”.